

Smeden i fællæssmedjen.

Fællessmedjen Hellesøvej 1 (Den gamle smedie) Den blev bygget i 1876 af tre bønder i vesterende. Mads Gadmann Møllegade 99, Christen Petersen Møllegade 74 og Christian Jessen Møllegade 68.

Fra bogen Det gamle Als

Til Smeden og Hjulmanden var der ved Udskiftningen foruden deres Kaadnerland, der blev Ejendom, udlagt noget land (Jord) af Bøndernes, som Haandværkerne dog ingen Købesum gav for. Denne Jord kaldtes Smedeland el. Hjulmands/and. For denne Jord

skulde Haandværkerne gratis gøre en Del Arbejde for Bønderne, medens andet Arbejde skulde udføres for en forud aftalt Betaling. Paa den anden Side skulde Bønderne ogsaa pløje, køre Gødning og iorarbe (behandle) det Land for dem; hver Bonde vidste, hvilken Ager paa Smedens og Hjulmandens Mark han havde at behandle. Desuden skulde Bønderne køre i Skoven efter Brændsel for dem begge og hente Sand ved e Hav til Smeden. Af det Træ, som Bønderne hvert Aar fik udvist af Overførsteren, skulde de levere Smeden en Stemoeblok, et tykt Stykke Træ til at sternpe Huller paa.

En Dag om Vinteren var Bonden med sin Karl i e Smirre (Smedjen), og begge skulde hjælpe Smeden med det Arbejde, han skulde udføre for vedkommende Bonde. Bonden medbragte selv Jærn og Kul, som vi havde faaet ved Bagningen, og hans Karl skulde trække Blæsebælgen og slaa for (bruge forhammeren). De tog saa fat paa at hvæsse Harvetænder, lave Hesteko, smede Hestekosøm og andet lignende. Allerede fra Kl. 5 Morgen drønedes Hammerslagene fra Smedjen

Bonden bragte Mellemmad med til Smeden og sig selv og Karlen, fremdeles Øl og Brændevin, og hvor Smeden røg Tobak, maatte han ogsaa bringe Tobak med. Alt hvad der medbragtes til Smedjen af Mad- og Drikkevarer, maatte fortæres paa Stedet, og Bonden og hans Karl maatte ikke tage noget af det med hjem; for saa fik de Koldfeber, hed det. Var Karlen ikke vant til at haandtere forhammeren, kunde det blive en streng Dag for ham; thi at »slaa en Hits« (og den kunde Smeden jo trække langt ud, naar han fandt det for godt) skulde der baade Kræfter og Haandelag til. Dagen igennem blev der gjort et stort Arbejde. Der blev Vogne beslaaet og istandsat, Ploviærn forlagt og hvæstet. Paa en Plov var der ikke andet af Jærn end e Drawlenk, e Langlan og Skiær (Dragelænke, Langjærn og Skær). - Var der noget gaaet itu ved Bygningen som Hængsler eller lignende, blev det lavet af Smeden; Hesteko maatte Smeden slaa under imod, at han beholdt de gamle Sko til at lave Søm af.

Smedene i Nørreherred udgjorde et Lav med deres særskilte Lavsartikler. Der kunde være en 15 Smede i det hele Herred. Det var kun i de større Byer, at der fandtes en Smed og en Smedje. De mindre Byer hørte da ind under en Smed i den nærmeste By. Hvert Aar holdtes et fælles Gilde eller Sammenkomst, der skiftevis gik omkring iblandt dem, saaledes at en Mand omtrent hvert 15de Aar kunde komme til at holde Gildet. Herredsfogeden og Tingskriveren plejede at indbydes som Lavets Værge; desuden mødte enhver Smed med sin Kone, vedkommende Smeds Kunder med deres Koner og andre af hans Slægt og af Byens Befolkning. Der

sendtes fann (Send eller Skikkels) som til andre store Gilder; man beværtes med Suppe, kogte Høns og Øksekød med Peberrodssovs, Steg og Risengrød. Naar man havde spist, oplæste Herredsfogeden deres Lavsartikler, og der taltes da et og andet om deres fælles Anliggender; om Aftenen dansedes der, og førend man tog hjem, beværtes der med kold Skinke, Øl og Brændevin.